

Vzdělávací obor:

Geografie

Očekávaný výsledek učení:

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

Popis úrovně Na cestě

- Posoudí pravdivost a relevantnost sdělení
- Určí z jakých ověřitelných faktů vycházejí

Čokoláda

Autor materiálu: RNDr. Tomáš Matějček, Ph.D.

Úloha ověřuje dovednost žáka vyhledat a kriticky hodnotit informace vztahující se k dopadu spotřeby konkrétního produktu na životní prostředí.

Zadání pro žáky

Přečti si následující výchozí text (vlákno příspěvků ze sociální sítě) a ověř, do jaké míry se zakládají na pravdě uváděné informace o vlivu čokolády na životní prostředí.

- Ňam, právě jsem snědla celou tabulku čokolády a jdu to vyběhat.
- Čokoládu už několik let nejím. Nic, v čem je kakao. Sklízejí to děti, který kvůli tomu nemůžou chodit do školy.
- A taky se kvůli tomu musí kácet pralesy a lejou na to kdoví jaký jedy!
- Já jím jenom Fair Trade.
- Tak to jsi asi teda pěkně zazobaná, když si můžeš kupovat něco, co je třikrát dražší.

Stanov si alespoň tři otázky, které se vztahují k životnímu prostředí a vyplývají z výše uvedené komunikace:

- 1)
- 2)
- 3)

Odpověď na tyto otázky následně vyhledej v důvěryhodných zdrojích.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k řešení problémů Práce s informacemi a kritické myšlení KRP-KRP-000-ZV9-001	<i>Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.</i>	- doplnit
KK digitální Digitální informace a data KDI-DAT-000-ZV9-001	<i>Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje</i>	

Metodický komentář pro učitele a popis ověřování

Úloha má dvě části. V první části učitel hodnotí dovednost položit si relevantní otázky vyplývající z výchozího textu. Tyto otázky mohou znít např. takto:

- Je sklizeň kakaa typickou činností, při které je ve větší míře uplatňována dětská práce?
- Jsou kakaovníky pěstovány na místě vykácených deštných pralesů?
- Do jaké míry je pěstování kakaovníků spojeno s používáním chemických prostředků v zemědělství?
- Co je to Fair Trade?
- Kolik jsou Fair Trade produkty dražší v porovnání s běžnou produkcí?
- Které další problémy jsou spojené s produkcí kakaa a/nebo spotřebou čokolády?

U otázek, které žáci formulují učitel hodnotí zejména to, zda se otázka vztahuje k dané problematice a zda je v souladu se zadáním, tedy zda se týká vlivu pěstování kakaa a spotřeby čokolády na životní prostředí. Za nevhodné otázky lze považovat otázky, které se sice vztahují k výchozímu textu, ale nemají přímý vztah k životnímu prostředí (např. „Na jak dlouho vystačí běžci energie z jedné tabulky čokolády?“).

Ve druhé části úlohy hodnotí učitel relevanci zdrojů, ze kterých žáci čerpali informace, vlastní výběr informací, jejich zhodnocení a prezentaci ve formě odpovědi na stanovené otázky.

Ukázka řešení

Příklady vhodných otázek k výchozímu textu jsou uvedeny výše.

Odpovědi na modelové otázky mohou mít například tuto podobu:

Je sklizeň kakaa typickou činností, při které je ve větší míře uplatňována dětská práce?

Ano, sklizeň kakaa, zejména v západní Africe (kde se produkuje většina světového kakaa), je typickým příkladem odvětví, které je spojeno s dětskou prací a dokonce i s nucenou dětskou prací. Odhaduje se, že statisíce dětí pracují na kakaových farmách v Ghaně a Pobřeží slonoviny, často v nebezpečných podmínkách, s minimálním nebo žádným přístupem ke vzdělání a za velmi nízkou mzdu, nebo dokonce bez ní.

Jsou kakaovníky pěstovány na místě vykácených deštných pralesů?

Ano, v minulosti a stále i dnes dochází k odlesňování deštných pralesů pro účely pěstování kakaovníků,

zejména v západní Africe. Rychle rostoucí poptávka po kakau vedla k rozšiřování zemědělské půdy na úkor cenných ekosystémů, což má významný negativní dopad na biodiverzitu a přispívá to i ke změně klimatu.

Do jaké míry je pěstování kakaovníků spojeno s používáním chemických prostředků v zemědělství?

Kakaovníky jsou náchylné k různým chorobám a škůdcům, a proto se zemědělci často spoléhají na chemické postřiky, aby ochránili úrodu. Jedná se hlavně o pesticidy a fungicidy. Kakao patří mezi plodiny s největší spotřebou pesticidů vůbec. Intenzivní používání těchto látek může mít negativní dopad na zdraví pracovníků, půdu, vodní zdroje i na celé místní ekosystémy. Existují však snahy o udržitelnější přístup k pěstování kakaa, které používání chemikálií minimalizují.

Co je to Fair Trade?

Fair Trade (Spravedlivý obchod) je certifikační systém a sociální hnutí, které se snaží zajistit spravedlivější obchodní podmínky pro výrobce v rozvojových zemích. Cílem Fair Trade je zajištění spravedlivých cen (aby zemědělci a pracovníci dostali za své produkty spravedlivou minimální cenu, která pokrývá náklady na udržitelnou produkci a zajišťuje slušné živobytí), dobré pracovní podmínky (mimo jiné i zákaz dětské a nucené práce), ohleduplnost vůči životnímu prostředí aj.

O kolik jsou Fair Trade produkty dražší v porovnání s běžnou produkcí?

Cena Fair Trade produktů se může lišit, ale obecně jsou o něco dražší než běžné produkty. Důvodem je výše zmíněné zahrnutí spravedlivé ceny pro pěstitele, dodržování vyšších standardů a investice do komunitního rozvoje. Rozdíl v ceně se obvykle pohybuje v řádech desítek procent, ale může se lišit v závislosti na konkrétním produktu, značce a maloobchodníkovi. Většinou však nedosahuje násobků ceny běžných produktů, informaci o trojnásobné ceně, která je uvedena ve výchozím textu, lze tedy považovat za nepravdivou.

Které další problémy jsou spojené s produkcí kakaa a/nebo spotřebou čokolády?

Jedná se například o znečištění vodních zdrojů (v souvislosti s používáním pesticidů), vliv dopravy na velké vzdálenosti, případně spotřeba obalů apod.

Zdroje

Při tvorbě úlohy byly využity některé informace z materiálu „Hořká chuť čokolády“ z cyklu „Svět v nákupním košíku“ (<https://nazemi.cz/horka-chut-cokolady-kakao-a-detska-prace/>).